



HATTULA-HÄMEENLINNA

Niinimäen tuulivoimahanke, puistoalueen ja sähkönsiirtolinjan arkeologisten inventointien täydennys 2025

Tilaja:
A-Insinöörit Suunnittelu Oy
Niinimäen Tuulivoima Oy

Toteuttaja:
Heilu Oy

HATTULA-HÄMEENLINNA

Niinimäen tuulivoimahanke, puistoalueen ja sähkönsiirtolinjan arkeologisten inventointien täydennys 2025

Tiivistelmä

Hattulan lounaisosaan, Takajärven ja Renkajärven väliselle asumattomalle metsäalueelle on suunnitteilla uusi tuulivoimapuisto. Alueen arkeologinen inventointi tehtiin vuonna 2023 (Heilu Oy). Hankkeeseen kuului kolme eri vaihtoehtoa sähkönsiirtoreitille ja niiden inventointi tehtiin vuonna 2024 (Heilu Oy). Vuoden 2025 aikana yksi sähkönsiirtoreiteistä varmistui, mutta se oli muuttunut hieman vuoden 2024 inventoituun reittiin verrattuna. Lisäksi tuulivoimapuiston hankealueelta oli tehty uusia metallinilmais löytöjä, joiden havaittiin sijoittuvan hankealueen halki kulkevan Hämeen Härkätien talvitien linjauksen kohdalle. Uudet löytöpaikat, talvitien linjaus sekä muuttuneet linjanosuudet tarkastettiin marraskuussa 2025 tehdyssä täydennysinventoinnissa.

Inventoinnissa havaittiin kolme uutta arkeologista kohdetta, joista kahden status on muu kulttuuriperintökohde. Toinen niistä sijaitsee tuulivoiman hankealueella ja toinen sijoittuu sähkönsiirtolinjalle. Yksi uusista kohteista on hankealueella sijaitseva löytöpaikka. Maastossa tarkastettiin myös yksi ennalta tunnettu kiinteä muinaisjäänös, joka sijaitsee sähkönsiirtolinjalla.

Arkistotiedot

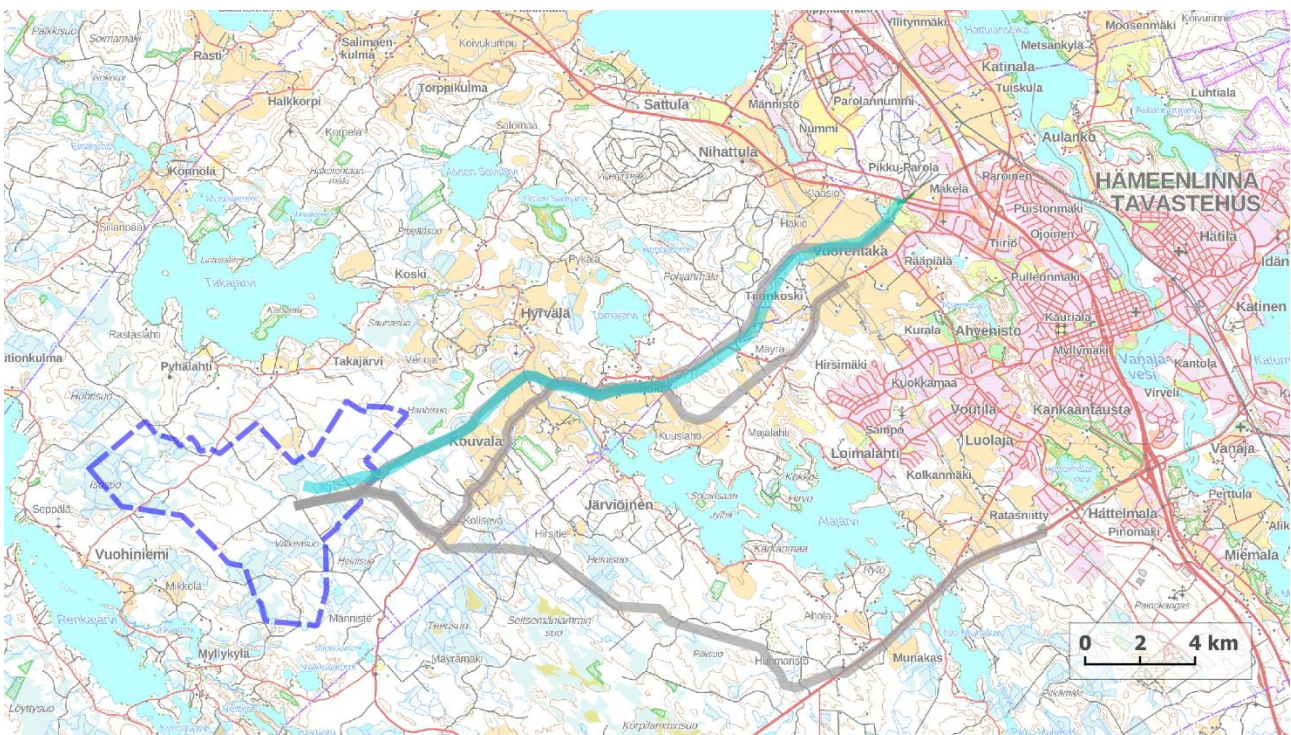
Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijä:	Heilu Oy / FM Sinikka Kärkkäinen ja FM Kalle Luoto
Kenttätyöaika:	4.11. ja 10.11.2025
Tutkimusten rahoittaja:	A-Insinöörit Suunnittelu Oy & Niinimäen Tuulivoima Oy
Lähialueen aikaisemmat tutkimukset:	Jouni Taivainen inventointi 2012 Sinikka Kärkkäinen inventointi 2023 ja 2024
Taustakartat	Maanmittauslaitoksen karttakuvapalvelusta (WMTS) 11/2025, ellei toisin mainita.
Käytetty koordinaatisto	ETRS-TM35FIN, korkeus N2000
Maanmittauslaitoksen 5 p aineiston käyttölisenssi	MML 2672322962/05 00 00/2025

Kansikuva: Näkymä lounaaseen Hirvilammen koillispuoleiselta harjulta, sähkönsiirtolinjan pohjoisosasta.

Raportin kuvat: Sinikka Kärkkäinen.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Arkeologinen täydennysinventointi.....	4
Valmistelu	4
Maastotyöt ja havainnot.....	7
4. Yhteenveto	11
5. Täydennysinventoinnin arkeologiset kohteet.....	14
Kiinteä muinaisjäännös	14
1. Pikku-Parola 4	14
Muut kulttuuriperintökohteet.....	16
2. Haapastenrinne.....	16
3. Hämeen Härkätien talvitie.....	18
Löytöpaikka	20
4. Isosuo	20
Muut havainnot	21
Lähteet.....	22



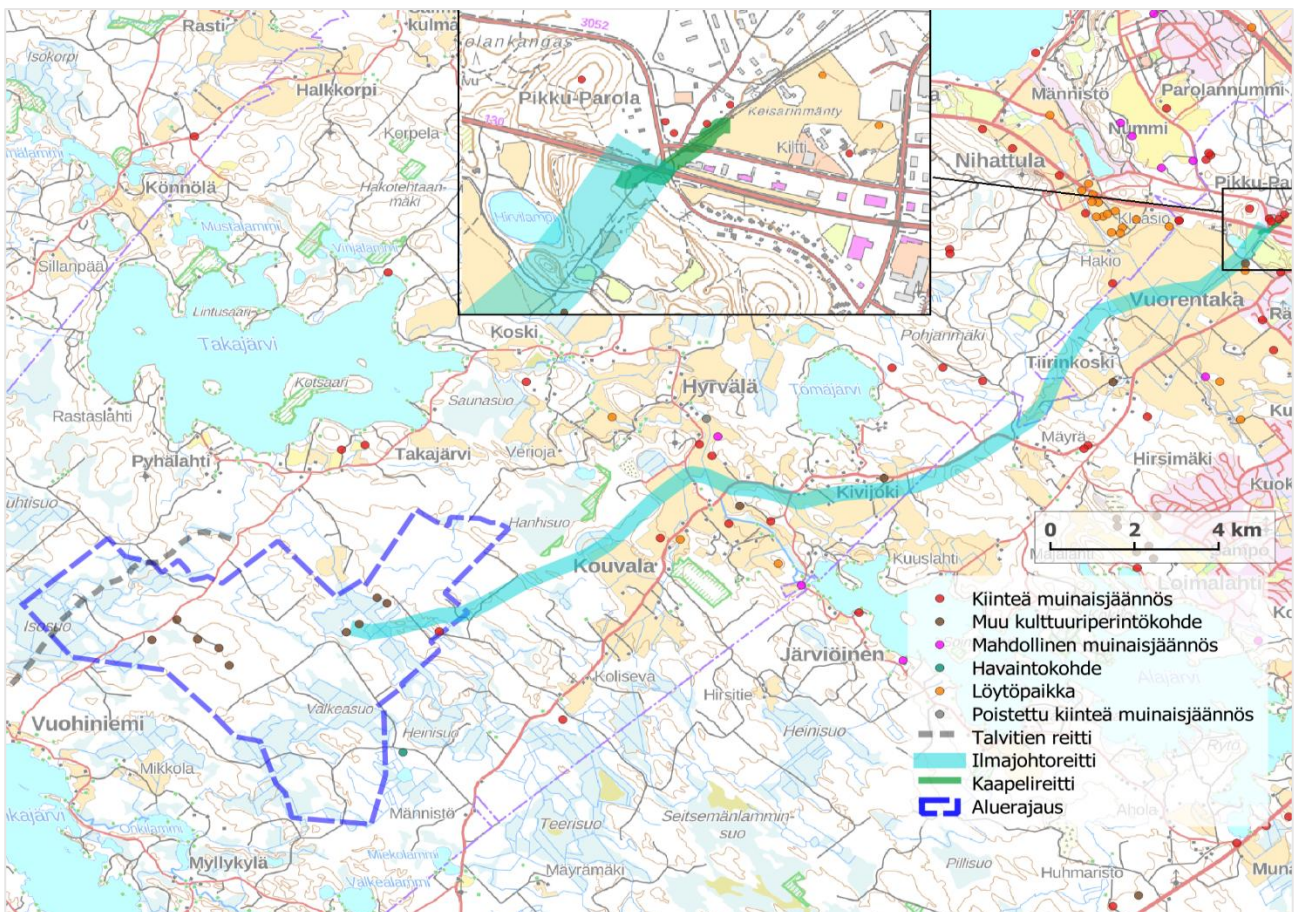
Kartta 1. Lähestymiskartta. Tuulivoimapuistoalueen raja on esitetty sinisellä katkoviivalla. Uusin sähkönsiirtoreitti on merkattu turkoosilla viivalla ja vuonna 2024 inventoidut reitit on esitetty harmailla viivoilla.

1. Johdanto

Hattulan Niinimäen tuulivoimapuistoalueen inventointi toteutettiin vuonna 2023 ja siihen liittyvien sähkönsiirtoreittivaihtoehtojen inventointi seuraavana vuonna. Vuoden 2025 aikana kolmesta vaihtoehdosta pohjoisin sähkönsiirtoreittivaihtoehto (SVE3) varmistui. Kyseessä on ilmajohtoyhteys, joka kulkee Niinimäeltä Kivijoen ja Tiirinkosken kautta Pikku-Parolan eteläpuolelle ja sen pituus on noin 13 kilometriä. Reitin kulku oli muuttunut hieman vuoden 2024 inventoituun reittiin verrattuna ja täydennysinventoinnissa tarkastettiin muuttuneet kohdat. Ilmajohtolinjan pohjoispäähän oli tullut myös uusi maakaapeliosuus, jonka pituus on noin 350 metriä.

Lisäksi tuulivoimapuiston hankealueelta oli tehty uusia metallinilmaisinelöytöjä, joiden havaittiin sijoittuvan hankealueen halki kulkevan Hämeen Härkätien talvitien linjauksen kohdalle. Uudet löytöpaikat ja talvitien linjaus tarkastettiin.

Täydennysinventointi toteutettiin kahden päivän aikana marraskuussa 2025. Tässä raportissa on käsitelty ainoastaan täydennysinventoinnin havaintoja. Hankealueen ja sähkönsiirtoreittien aiemmat tiedot, alueen historia ja muut tiedot ovat luettavissa aiemmista raporteista (Kärkkäinen & Luoto 2023 ja Kärkkäinen 2024).



Kartta 2. Hankealueen ja ilmajohtolinjan sijoittuminen. Ennen täydennysinventointia tunnetut arkeologiset kohteet on esitetty eri värisin pistein. Talvitien arvioitu linjaus on merkitty katkoviivalla hankealueen länsireunaan.

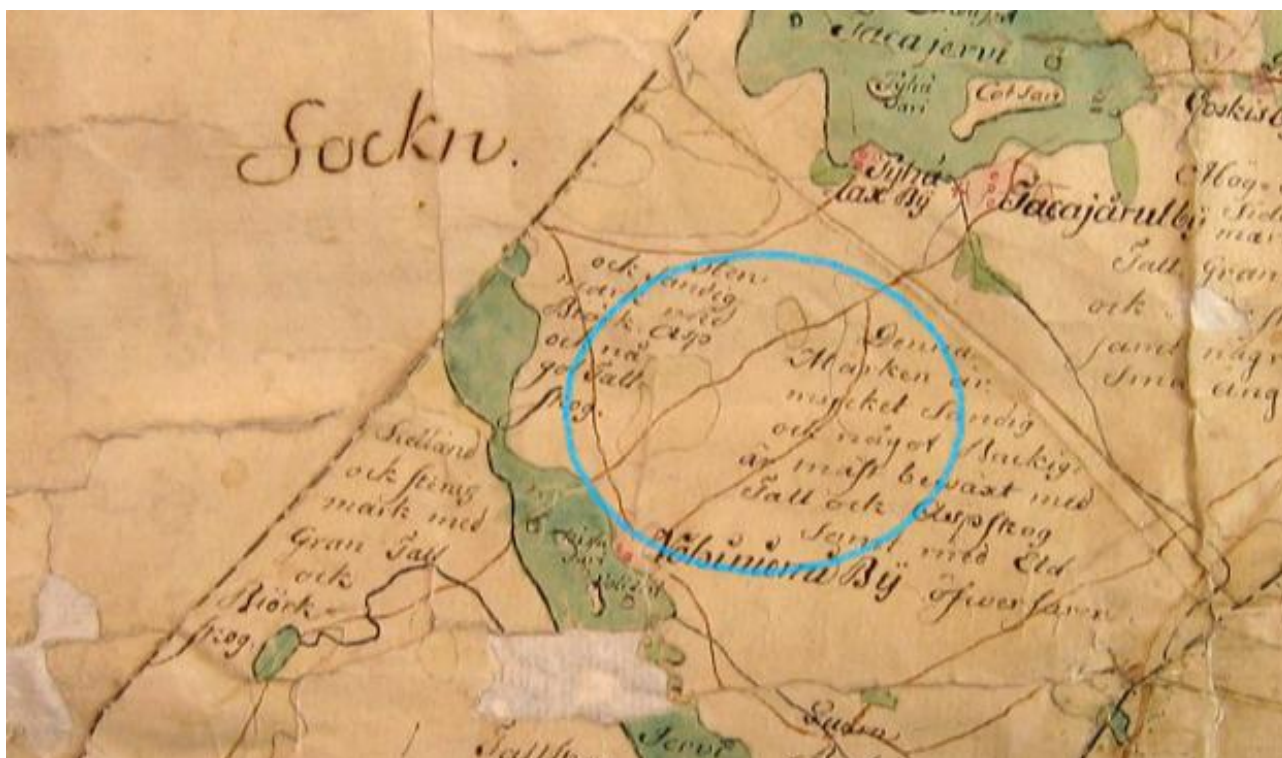
2. Arkeologinen täydennysinventointi

Valmistelu

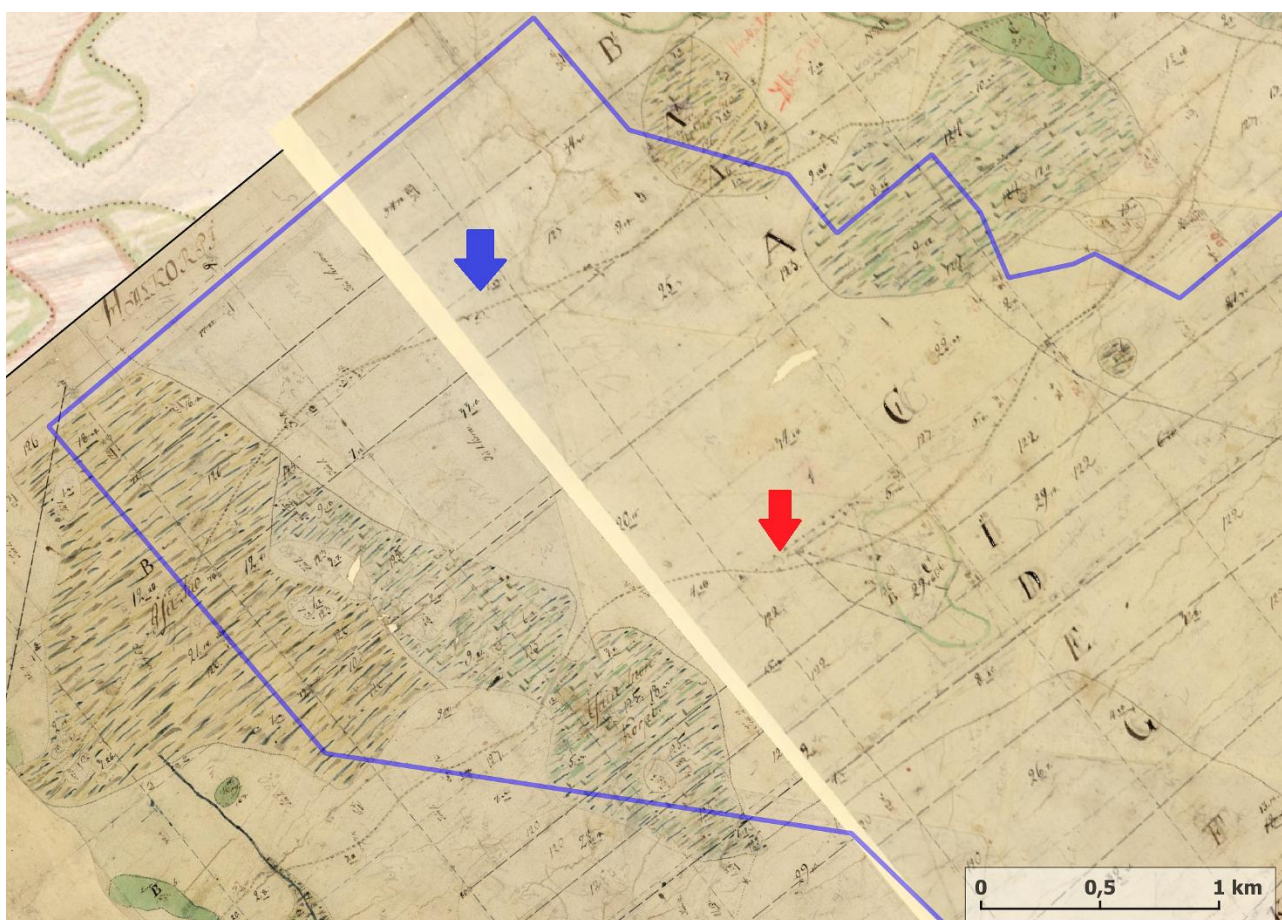
Tätä työtä varten selvitettiin Hämeen Härkätien talvitiehen liittyvää taustaa lähdekirjallisuudesta ja vanhoista kartoista. Teoksen Hattulan historia (Mäntylä 1976: 228–229) perusteella Härkätiellä on ollut kolme eri talvitien reittiä, joista Takajärven kautta kulkeva mainittu 1600-luvun lähteissä. Talvitiet ovat noudatelleet kosteikkojen ja järvien tasaisia selkiä ja niittyjä. Yleensä pelkkä liikenne piti ne talvisin auki, aurausta on tehty vasta 1800-luvulla (Mäntylä 1976: 558).

Vanhin tuulivoimapuiston hankealuetta kuvaava kartta on Vuohiniemen kartta vuodelta 1750 ja seuraava on toimeenpanokartta 1700-luvun loppupuolelta. Kartoilla näkyy kaksi polku- tai tielinjausta, joista kaakonpuoleinen seurailee nykyistä Puolivälintietä ja sen luoteispuolella kulkeva polku on talvitien reitti. Samaiset tielinjaukset näkyvät myös Hämeen pitäjänkartassa (v. 1833), Hattulan pitäjänkartassa (v. 1842) ja Kalmbergin kartalla (v. 1864). Vuoden 1884 senaatinkartalla talvitie ei enää näy, eikä sitä nuoremmissa kartoissa, vaikkakin Mäntylän (1976: 229) mukaan Härkätiellä oli vielä 1900-luvun alussa eri reitit kesäisin ja talvisin.

Inventointia valmisteltaessa saatiin hankealueelta tehtyjen irtolöytöjen tiedot Kanta-Hämeen alueelliselta vastuumuseolta (Hämeenlinnan kaupunginmuseo). Löydöt sijoittuvat vanhoilla kartoilla näkyvän talvitien linjauksen suuntaisesti. Ennen maastoon menoa talvitien suurpiirteinen linjaus asemoitiin maastokartalle vanhojen karttojen, löytöjen ja maastonmuotojen perusteella. Esitöiden aikana käytiin läpi myös Maanmittauslaitoksen 5 p laserkeilausaineisto, jota ei ollut vielä saatavilla vuoden 2023 inventointia tehdessä. Siitä etsittiin arkeologisesti mielenkiintoisia maastonmuotoja ja mahdollisesti maastossa säilyneen talvitien pohjaa.



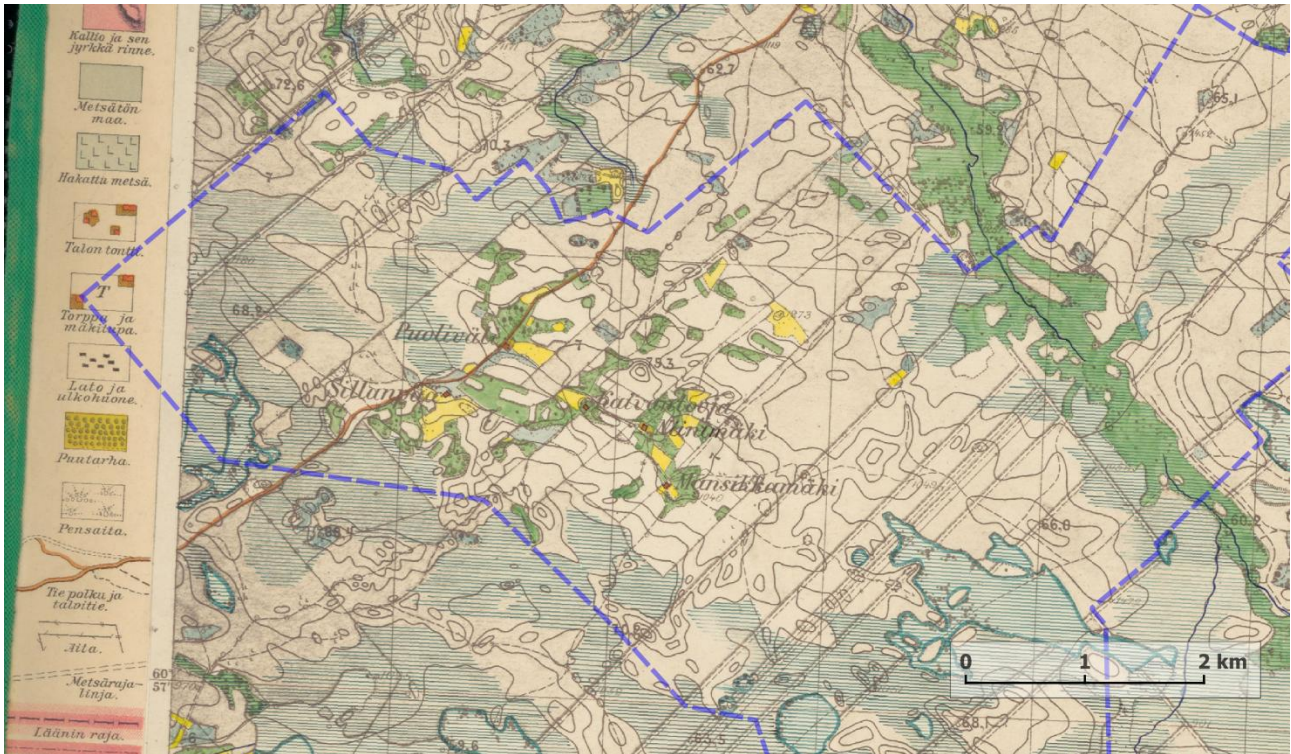
Kartta 3. Ote Vuohiniemen kartasta (v. 1750). Hankealueelle sijoittuvien tielinjausten kohta on ympyröity sinisellä.



Kartta 4. Ote 1700-luvun lopun toimeenpanokartasta. Talvitien kulku on osoitettu sinisellä ja Puolivälintie punaisella nuolella. Tuulivoimapuiston hankealueen rajausta on merkitty sinisellä viivalla.

This is a historical map of the Takaajärvi area in Finland. The map shows various land parcels, some of which are outlined in blue. A blue arrow points to a specific location on the left, and a red arrow points to a location in the center. The map includes labels for 'Takaajärvi by.' and 'Kälviä by.'. A scale bar at the bottom right indicates distances of 0, 1, and 2 km.





Kartta 7. Puolivälentie näkyy selkeästi senaatinkartalla (v. 1884), mutta talvitien linjaus ei enää erotu. Hankealueen raja- ja merkittävät sinisellä katkoviivalla.

Maastotyöt ja havainnot

Täydennysinventoinnin maastotyöt tehtiin 4.11. ja 10.11.2025. Inventoinnin maastotöistä vastasi allekirjoittanut. Inventointimetodina oli maaston silmämääräinen havainnointi ja tarvittaessa pienten lapionpistojen teko. Inventoinnissa tehdyt havainnot dokumentoitiin valokuvoin. Havaintojen sijainnit sekä kuljetut reitit tallennettiin käsiGPS-paikantimella (Garmin Montana 680, tarkkuus +/- 5–10 m).

Hankealueelta tarkastettiin talvitien linjaus sekä metallinilmaisintojen kohdat. Maastossa ei havaittu selkeää, yhtenäistä talvitien linjaa tai muitakaan tiehen liittyviä rakenteita. Runsaslöytöisimmällä alueella Vähäsuon koillispuolella on muutamia kohtia, jotka muistuttavat vanhaa tienpohjaa. Niistä ei pysty kuitenkaan sanomaan varmaksi, ovatko ne vanhaa talvitien reittiä vai nuoremman maankäytön (metsäkoneen/ traktorin) aiheuttamia. Työkoneet ovat hyvin voineet seurata myös talvitien reittiä. Alueellisesti ja valtakunnallisestikin merkittävänä tielinjauksena tämän selvityksen perusteella pidetään kohtaa, josta oli löydetty metallinetsinnässä suuri määrä tiehen liittyviä esineitä. Tämä osa talvitien reittilinjauksesta määriteltiin muuksi kulttuuriperintökohteeksi (raportin kohde 3).

Vähäsuon itäpuolella sijaitsevan pienen mäen poikki kulkee kaksi luontaista uomaa (ks. kuva 1), joita pitkin talvitie on voinut kulkea. Tältä kohdata ei ole kuitenkaan tehty metallinilmaisintoja. Isosuon kohdalla ja koillispuolella maasto on ojitettua kosteikkoa, eikä maastossa havaittu tielinjoja tai polkuja. Tämän takia Isosuon koillispuolelta tehdyt metallinilmaisintojen löydöt määriteltiin löytöpaikaksi (kohde 4), jotka kuitenkin liittyvät talvitiellä kulkemiseen. Jos Hattulan tälle alueelle on jatkossa tulossa tutkimuksia, talvitien linjausta olisi kannattavaa

selvittää kokonaisuudessaan, koska tässä inventoinnissa tarkasteltiin vain lyhyttä osuutta linjauksesta.



Kuva 1. Vähäsuon itäpuolella on kaksi luontaista uomaa, joita pitkin talvitien reitti on voinut kulkea. Kuvassa niistä pohjoispuoleisin. Länteen.

Hankealueelta tarkastettiin myös yksityishenkilön ilmoittama rajamerkki. Se ei sijaitse historiallisella rajalinjalla, ja huomiottiin raportissa muuna kohteena.

Sähkönsiirtolinjaa tarkasteltiin pääosin muuttuneilta kohdilta. Linjaa tarkasteltiin 200 metrin leveydeltä ja pohjoisosan maakaapelilinjaa noin 50 metrin leveydeltä. Maakaapelilinjan välittömässä läheisyydessä sijaitsi entuudestaan tunnettu kiinteä muinaisjäännös, Pikku-Parola 4 (kohde 1), joka tarkastettiin. Ilmajohtoreitin varrelta havaittiin yksi uusi peltoröykkiöalue, joka määriteltiin muuksi kulttuuriperintökohteeksi (kohde 2).

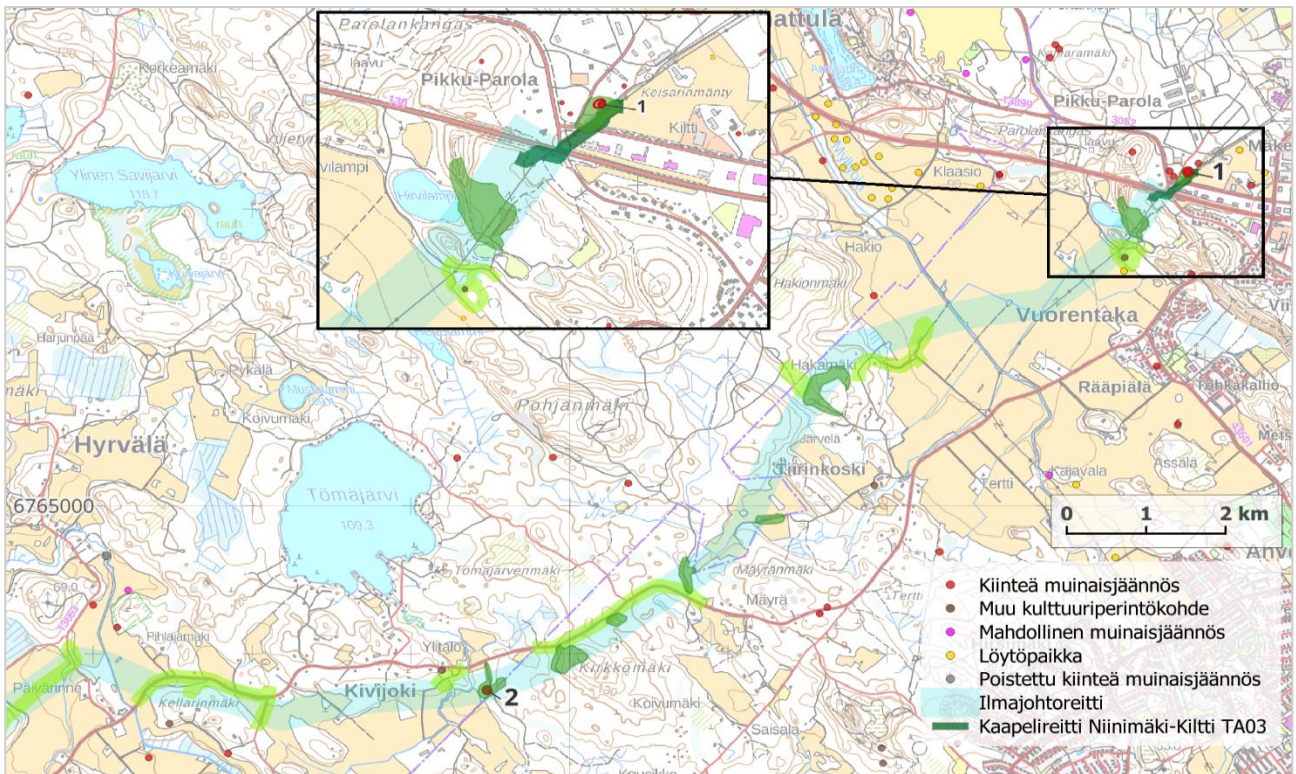
Sähkönsiirtolinjan pohjoisosassa, Hirvilammen itä- ja koillispuolella on Airsoft-pelialue, jossa on moderneja juoksuautoja, bunkkereita ja useita muita kaivantoja ja kumpuja. Hirvilammen itäreunassa havaittiin 1950- luvun ilmakuvasa näkyvän laiturin hirsipaaluja, joita ei nuoren iän vuoksi huomioitu sen enempää.



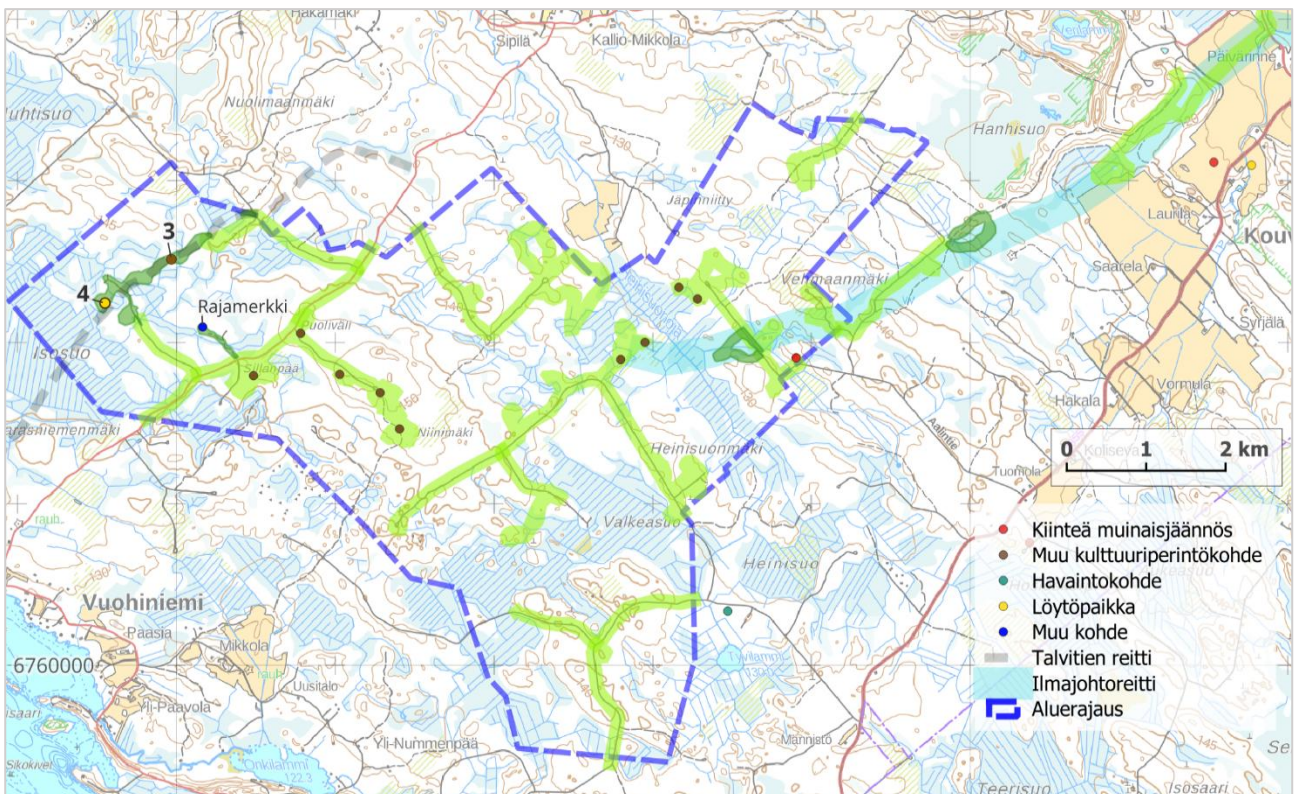
Kuva 2. Hirvilammen itäpuolisella Airsoft-pelialueella on moderneja juoksuhautoja ja muita kaivantoja.



Kuva 3. Hirvilammen itäreunan rantavedessä havaittiin 1900-luvun laiturin pystypaaluja.



Kartta 8. Sähkönsiirtolinjan kohdalta vuoden 2025 inventoinnissa tehtyt havainnot (1 ja 2) sekä maastossa kuljetut reitit. Vuosina 2023–2024 inventoidut reitit on merkitty vaaleanvihreällä viivalla ja vuonna 2025 tarkastetut alueet on piirretty tummanvihreällä. Ennen täydennysinventointia tunnetut arkeologiset kohteet on merkattu erivärisin pistein.



Kartta 9. Hankealueen havainnot (3–4 ja rajamerkki) sekä maastossa kuljetut reitit. Muutoin samat selitteet, kuin edellä.

4. Yhteenveto

Vuoden 2025 marraskuussa toteutetussa Niinimäen tuulivoimahankkeen arkeologisessa täydennysinventoinnissa havaittiin kaksi uutta muuta kulttuuriperintökohdetta ja yksi löytöpaikka. Sähkönsiirtolinjan alueelta tunnettiin entuudestaan yksi kiinteä muinaisjäännös, joka tarkastettiin.

Kaiken kaikkiaan vuosien 2023–2025 inventointien jälkeen Hattulan Niinimäen tuulivoimapuistoalueelta ja sähkönsiirtolinjalta tunnetaan kaksi kiinteää muinaisjäännöstä, kaksitoista muuta kulttuuriperintökohdetta ja yksi löytöpaikka. Kohteet on listattu alla olevaan taulukkoon.

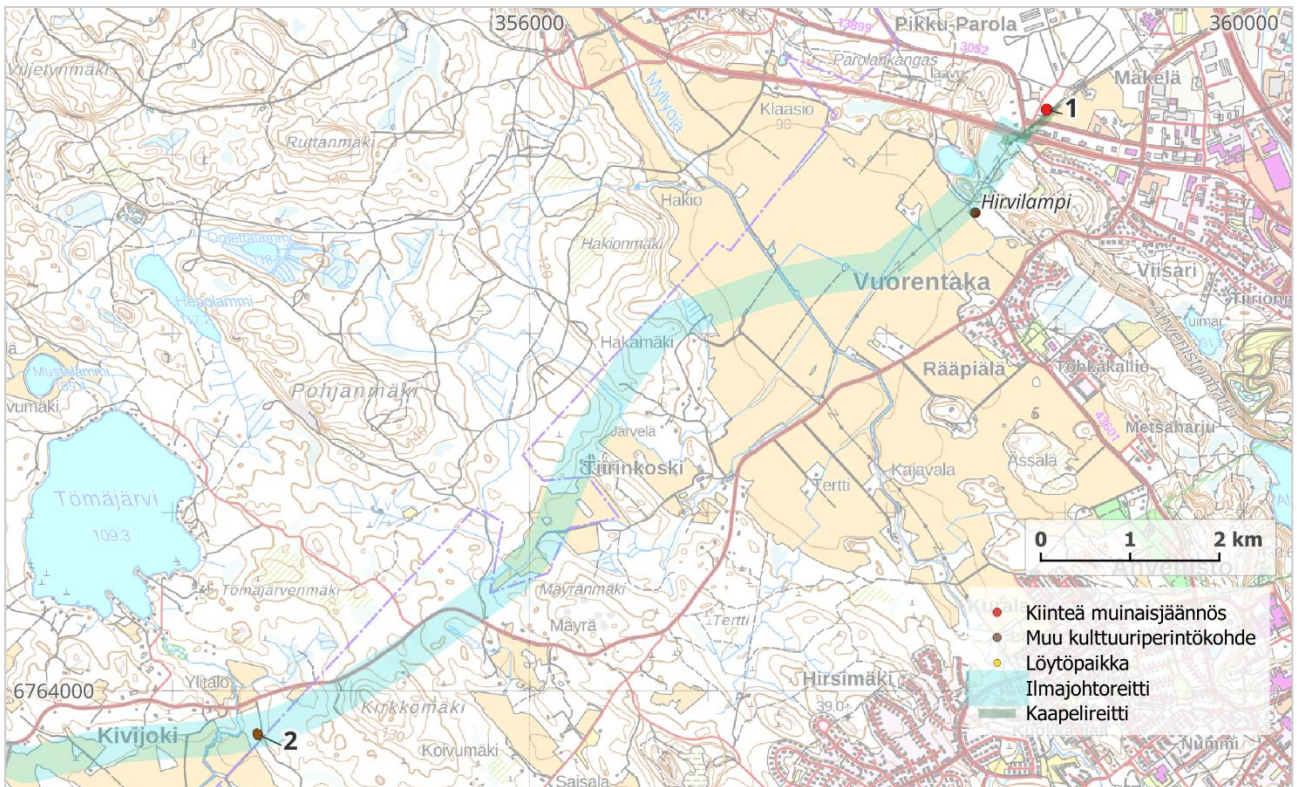
Sinikka Kärkkäinen
Pälkäneellä 13.11.2025

Kalle Luoto
Tampereella 27.11.2025

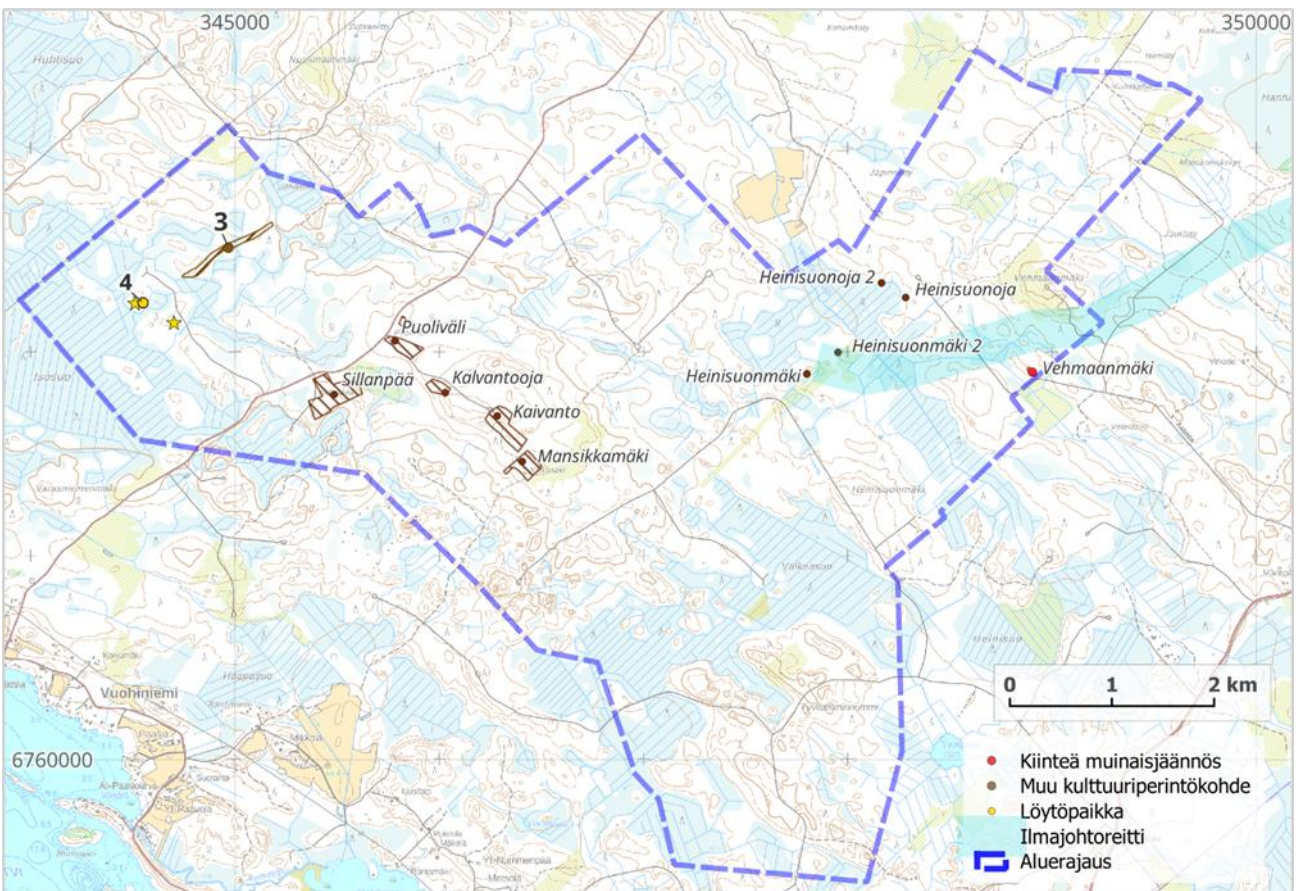
Heilu Oy

Kohdetaulukko arkeologisista kohteista Niinimäen tuulivoimapuiston hankealueella ja sähkönsiirtolinjan kohdalla 2023–2025 inventointien jälkeen:

Kohde nro	Kohdenimi	MJ tunnus	Kunta	Muinaisjäännösstatus	Muinaisjäännöstyyppi
2023:1	Sillanpää	1000049874	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt
2023:2	Puoliväli	1000049876	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt
2023:3	Kalvantooja	1000049881	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Asuinpaikat, torpat; Työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt
2023:4	Kaivanto	1000023577	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Asuinpaikat, torpat; Työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt
2023:5	Mansikkamäki	1000049884	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Asuinpaikat, torpat; Työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt
2023:6	Heinisuonmäki	1000049886	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Kivirakenteet, rajamerkit
2023:7	Heinisuonmäki 2	1000049887	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Kivirakenteet, rajamerkit
2023:8	Heinisuonoja	1000049888	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Kivirakenteet, rajamerkit
2023:9	Heinisuonoja 2	1000049889	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Kivirakenteet, rajamerkit
2024:5	Vehmaanmäki	1000055926	Hattula	Kiinteä muinaisjäännös	Työ- ja valmistuspaikat, nauriskuopat
2024:13	Hirvilampi	1000055944	Hämeenlinna	Muu kulttuuriperintökohde	Kivirakenteet, röykkiöt
2025:1	Pikku-Parola 4	1000025600	Hämeenlinna	Kiinteä muinaisjäännös	Puolustusvarustukset, tulipesäkkeet
2025:2	Haapastenrinne	uusi kohde	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Työ- ja valmistuspaikat
2025:3	Hämeen Härkätien talvitie	uusi kohde	Hattula	Muu kulttuuriperintökohde	Kulkuväylät
2025:4	Isosuo	uusi kohde	Hattula	Löytöpaikka	Irtolöytöpaikat



Kartta 10. Sähkösiirtolinjan pohjoisosan arkeologiset kohteet. Numeroidut kohteet ovat tämän raportin kohteita, Hirvilampi on vuoden 2024 inventoinnissa havaittu kohde.



Kartta 11. Hankealueen arkeologiset kohteet. Numeroidut kohteet ovat tämän raportin kohteita, nimetyt kohteet ovat vuosien 2023–2024 inventoinneissa havaittuja kohteita.

5. Täydennysinventoinnin arkeologiset kohteet

Kiinteä muinaisjäännös

1. Pikku-Parola 4

Kunta:	Hämeenlinna
Muinaisjäännöstunnus:	1000025600
Muinaisjäännösstatus:	kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	puolustusvarustukset, tulipesäkkeet
Ajoitus:	historiallinen, 1700–1800-luku
Koordinaatit:	N 6767252 E 358896 z 101 m mpy
Koordinaattiselite:	tuliaseman itäinen reuna
Aiemmat tutkimukset:	Jouni Taivainen inventointi 2012

Aiemmat tiedot:

Kulttuuriympäristön palveluikkuna: Kyseessä on tasainen mäntyhiekkakangas pellon reunan tuntumassa, noin 30 metriä etelään metsän puolella sijaitsevasta talosta. Puustona yli satavuotiaita mäntyjä sekä vanhoja kuusia ja lehtipuita.

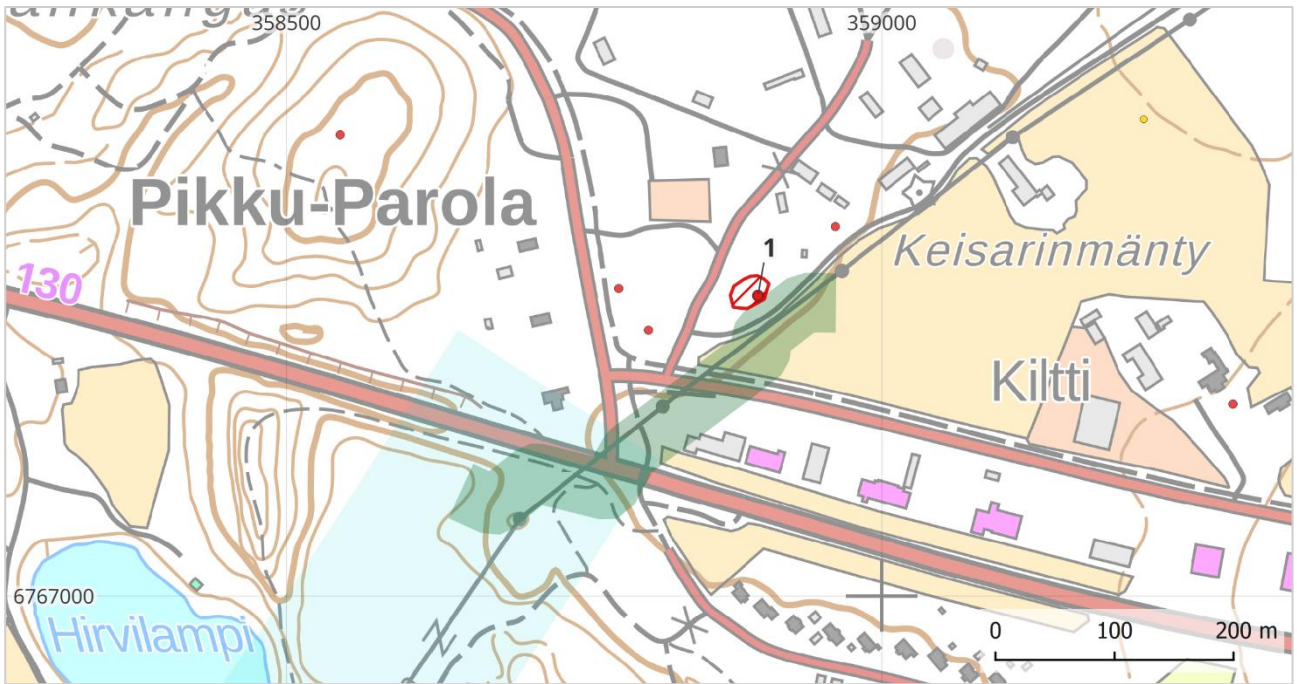
Kyseessä on noin kaksi metriä korkea ja viisi metriä leveä sekä 20 metriä pitkä suora ja kaksiosainen maavalli, jonka keskivaiheilla on noin kaksi metriä leveä aukko. Vallin pohjoispuolella on noin viisi metriä leveä matala kaivanto, josta maa valliin on ilmeisesti kasattu. Vallin päällä kasvaa arviolta yli satavuotias mänty. Kyseessä on yli sata vuotta vanha tuliaseman, mahd. tykkipatterin, jäännös, joka liittyy Parolannummen ruotsalais- tai venäläisaikaiseen sotilasleiriin.

Inventointihavainnot 2025:

Kohde tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja se on ennallaan aiempiin havaintoihin nähden. Kohteelle tehtiin aluerajaus maastohavaintojen ja rinnevarjosteen perusteella.



Kuva 4. Kaksiosaisen maavallin keskellä on aukko. Kuvattu länsilounaaseen.



Kartta 12. Kohteen 1 sijainti ja aluerajaus. Läheiset tunnetut kiinteät muinaisjäännökset on merkitty pienin punaisin pistein.

Muut kulttuuriperintökohteet

2. Haapastenrinne

Muinaisjäännöstunnus:	uusi kohde
Muinaisjäännösstatus:	muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt
Ajoitus:	historiallinen, 1800-luku
Koordinaatit:	N 6763757 E 354480 z 106–110 m mpy
Koordinaattiselite:	röykkiöalueen keskikoordinaatti

Inventointihavainnot 2025:

Hattulan ja Hämeenlinnan kuntarajan tuntumassa, Vanhan Härkätien eteläpuolella ja Haapastenrinteen tien länsipuolella havaittiin sammaloituneita röykkiöitä. Paikalla on länteen laskeva loivahko rinne, jossa kasvaa nuorehkoa kuusikkoa. Alueelta havaittiin ainakin kahdeksan selvää röykkiötä, joiden koko vaihtelee 1 x 1,5 metristä 2 x 2,5 metriin ja korkeus on noin 0,4–0,7 m. Paikalla on pieni peltoalue senaatin kartalla (v. 1884), joka ei näy enää 1900-luvun peruskartoilla.



Kuva 5. Yksi alueen pohjoisosan selkeimmistä röykkiöistä. Etelään.



Kartta 13. Kohteen 2 sijainti ja aluerajaus.

3. Hämeen Härkätien talvitie

Muinaisjäännöstunnus: uusi kohde
 Muinaisjäännösstatus: muu kulttuuriperintökohde
 Muinaisjäännöstyyppi: kulkuväylät
 Ajoitus: keskiaikainen, historiallinen
 Koordinaatit: N 6762513 E 344968 z 141–142 m mpy
 Koordinaattiselite: löytöalueen keskikoordinaatti
 Aiemmat tutkimukset: -

Inventointihavainnot 2025:

Isosuon koillispuolella kulkevan metsätien ja Vähäsuon väliseltä metsäalueelta on tehty kymmeniä historiallisen ajan esinelöytöjä metallinilmaisimella (5 viskaria, veitsi, kolme puukkoa, tulusrauta, nappeja, vyön solkia, hevosenkengännauloja ja -kengänosia, sekä 1600- ja 1700-luvun rahoja). Löydöt sijoittuvat vanhoilla (1700–1800-luvun) kartoilla näkyvän Hämeen Härkätien talvitien linjaukselle. Löytökohdat tarkastettiin maastossa ja niiden kohdille tehtiin lapionpistoja, joissa maannos oli puhdasta hiekkamoreenia. Löytöpaikkojen ympäristö on avointa havumetsää, jossa kulkee vanhoja metsäkoneen ajouria ja pieniä metsäpolkuja. Mikään ajourista tai poluista ei kuitenkaan kulje koko matkaa yhtenäisesti talvitien arvioidulla reitillä, eikä talvitien reitti ole kuljettavissa maastossa. Osa metsäkoneen urista voi myös kulkea vanhalla talvitien reitillä. Muutamassa avoimemmassa ja helppokulkuisemmassa maastonkohdassa voi hyvällä mielikuvituksella ajatella tien kulkeneen.

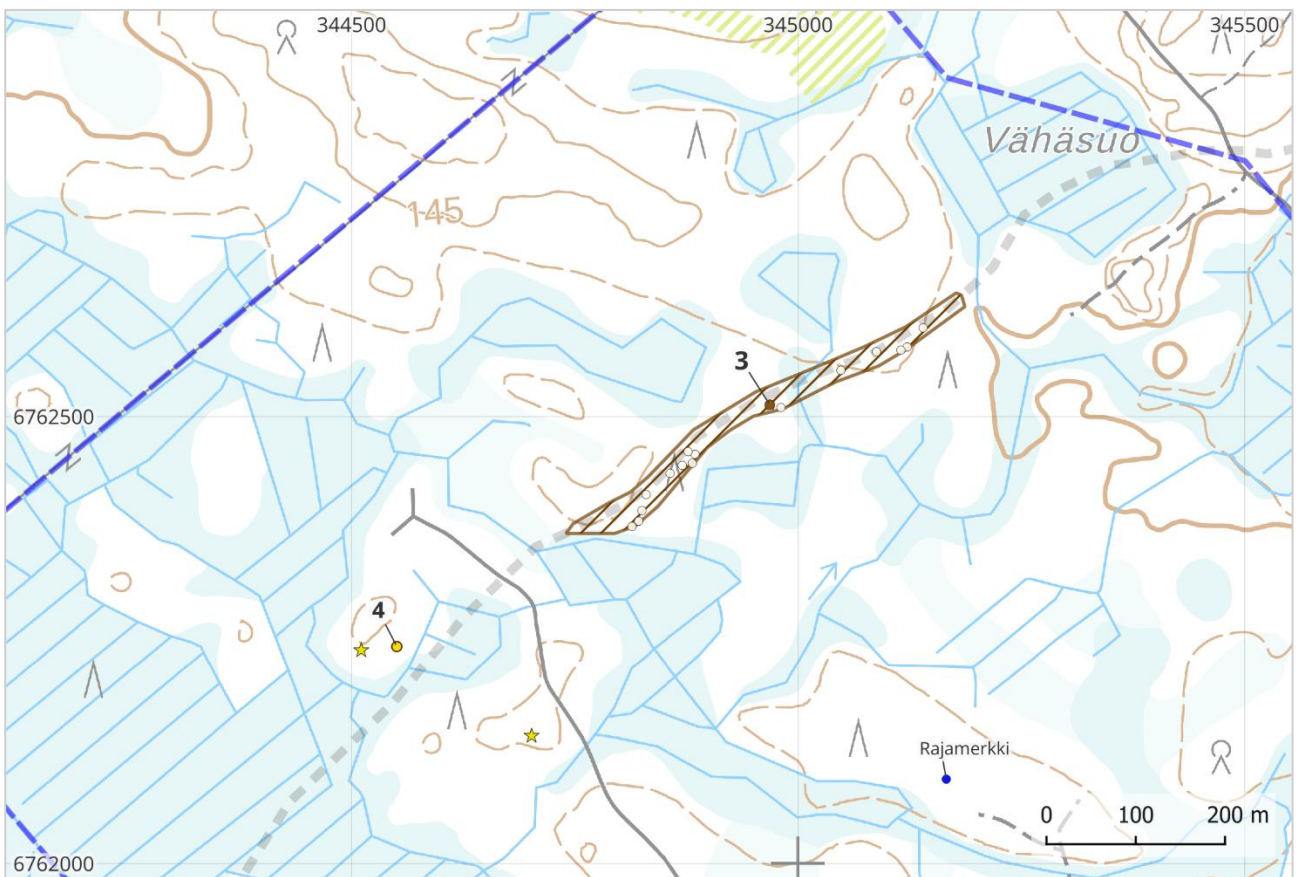
Alueella ei siis havaittu selkeää vanhaa tienpohjaa, tai muutakaan tiehen liittyvää kiinteää rakennetta. Kuitenkin valtakunnallisesti merkittävänä tielinjauksena tihein löytöalue (noin 500 metrin pituudelta) määriteltiin muuksi kulttuuriperintökohteeksi, koska löydöt selkeästi viittaavat tien kulkeneen näillä paikoin. Talvitien tarkkaa reittilinjausta ei kuitenkaan pysty inventoinnin keinoin määrittelemään. Reitti kannattaisi kulkea läpi talvella, jolloin voisi mahdollisesti seurata luontaisesti helppokulkuisimpia maastonkohtia.



Kuva 6. Muutamissa maastonkohdissa on havaittavissa ajoura, joka voi noudatella vanhaa talvitien linjausta.



Kuva 7. Löytöalue on avointa havumetsää.



Kartta 14. Kohteen 3 sijainti ja aluerajaus on merkattu ruskealla pisteellä ja rasterilla. Metallinilmaisnlöytöjen paikat on merkattu pienillä valkoisilla pisteillä. Kohde 4 on merkattu keltaisella pisteellä ja alakohteet keltaisilla tähdillä. Harmaalla katkoviivalla on hahmoteltu talvitie kulku, joka on kuitenkin vain arvio linjan kulusta. Muu havainto (rajamerkki) on merkattu sinisellä pisteellä.

Löytöpaikka

4. Isosuo

Muinaisjäännöstunnus: uusi kohde
 Muinaisjäännösstatus: löytöpaikka
 Muinaisjäännöstyyppi: irtolöytöpaikat
 Ajoitus: keskiaikainen, historiallinen
 Koordinaatit: N 6762242 E 344550 z 142 m mpy (alin)
 Koordinaattiselite: veitsen löytöpaikka
 Aiemmat tutkimukset: -

Inventointihavainnot 2025:

Isosuo on koillispuolelta on löydetty metallinetsimellä (rauta) veitsi, yksipiikkinen viskari ja pieni tulusrauta niiden kaakkoispuolelta. Löydöt liittyvät mitä todennäköisimmin niiden läheisyydessä kulkeneeseen Hämeen Härkätien talvitiehen. Löytöjen kohdalle tehtiin muutamia koepistoja lapiolla, mutta maaperä on puhdasta hiekkamoreenia. Talvitiehen liittyvää linjaa paikalla ei havaittu. Ks. kartta edellisen kohteen yhteydestä.

Alakohteiden sijainnit:

Pieni tulusrauta N 6762143 E 344702

Viskari N 6762239 E 344511



Kuva 8. Veitsen ja viskarin löytöpaikka on avointa havumetsää. Lounaaseen.

Muut havainnot

Rajamerkki

Yksityishenkilö oli ilmoittanut hankealueelta rajamerkin, joka tarkastettiin maastossa. Paikalla on sammaleen peittämä, noin metrin halkaisijaltaan oleva kiviperustus, jonka keskellä on neliskanttinen pystykivi (korkeus noin 0,6 m). Kivessä ei havaittu numeroita. Rajamerkki on sijainnut Sattulan kylän talojen kiinteistörajalla ja on yhä käytössä olevien kiinteistörajojen taitepisteessä. Tälle kohdalle taitelinja kiinteistörajaan on tullut vuoteen 1979 mennessä. Kohdetta ei nuoren iän vuoksi määritellä kiinteäksi muinaisjäännökseksi tai muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Rajamerkin sijainti N 6762094 E345166.



Kuva 9. Rajamerkki sijaitsee avoimessa kuusimetsässä ja on sammaleen peittämä. Itään.

Lähteet

Kirjallisuus:

- Mäntylä, Eero 1976. Hattulan historia. Hattulan kunta.
- Voionmaa, Väinö 1893. Suomen maantiet Ruotsin vallan aikana.

Tutkimusraportit:

Kulttuuriympäristön palveluikkuna:

(https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_default.aspx)

- Kärkkäinen, Sinikka & Luoto, Kalle 2023. Hattula Niinimäki. Tuulivoimapuistoalueen arkeologinen inventointi 2023. Heilu Oy
- Kärkkäinen, Sinikka 2024. Hattula-Hämeenlinna. Niinimäen tuulivoimahanke. Sähkönsiirtoreittien arkeologinen inventointi 2024. Heilu Oy
- Taivainen, Jouni 2012. Lounais-Suomi. Kulttuuriperintökohteiden inventointi. Metsähallitus.

Kartat:

Kansallisarkisto: (<https://astia.narc.fi/uusiastia/>)

- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Iea. Maakuntakartat. MHA, Iea. 6 Karta öfver Tavastehus höfdingedöme (--). Tiedosto 1. Kansallisarkisto. Viitattu 4.11.2025. (v. 1833)
- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2131 03 Ia.* -/- - Hattula (--). Tiedosto 1080389. Kansallisarkisto. Viitattu 27.3.2023. (v. 1842).
- Topografikarttojen kokoelma. Venäläiset topografikartat 1:21 000. XIV 26 Hämeen lääniä, Hauhon 121,180 km² ja Tammelan 0,005 km² kihlakuntia. 121,185 km². [Takajärvi] (--). Tiedosto 1. Kansallisarkisto. Viitattu 27.3.2023. (v. 1884)

Maanmittauslaitos:

Vanhat painetut kartat- latauspalvelu (<https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>)

Kiinteistötietojärjestelmä:

- Separat förrättningskarta, kartdel a, storskifte, Sattula, Koskis, Takajärvi och Vuohiniemi byars ägor (SKAALATTU)
- Separat förrättningskarta, kartdel b, mätning, Nummi by
- Separat förrättningskarta, kartdel c, storskifte, klyvning, Hyrvälä by, m fl. (SKAALATTU)

Kansalliskirjasto, Doria:

- Kalmbergin kartta: <https://www.doria.fi/handle/10024/79289>

Renkajärven suojeluyhdistys:

- Kartta vuodelta 1750: <https://renkajarvi.blogspot.com/2010/01/vuohiniemen-kartta-vuodelta-1750.html>